

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 18. aprila 1888.

Obseg: Nekaj o reji prasičev. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Nasledki "šnopsa". — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nekaj o reji prasičev.

Pri nas sicer ni reja prasičev najvažnejša gospodarska stroka, vendar vsekakor znamenita, da je vredna vse naše pozornosti. Navadno moremo prasiče rediti samo v hlevih, a naravno bi bilo pošiljati jih na pašnike in na žir goniti v hrastje. Ta reja se zлага s prirodо, je cenejša in daje torej največ dobička.

Dobrega gospodarstva brez svinj si niti misliti ne moremo. Vendar je tudi res, da malokdo prav preračuni, je li vredno pri nas prasiče rediti ali ne? Redimo prasiče in smo uže jako zadovoljni, če imamo zmerom dovolj zabele ali začimbe za svoje žgance ter še kaj malega prodamo.

Toda z ozirom na hude čase, ki čedalje huje kmetovalcem grozijo, treba, da pozvemo, koliko nas stane kilo špeha ali svinjetine.

Račun treba potem primeriti s tržnim cenikom, in tedaj utegnemo pozvedeti, da je začimba za naše žgance predraga. Čutili bodemo potrebo, kako bi si tukaj pomagali. Marsikdo bode mislil, da bi mu kazalo špeh rajši na trgu kupovati, nego ga dražje doma prirejati. Mislil bode, da mu je sedanja reja bolj na škodo nego v korist.

Zatorej ni odveč premišljevati, kako naj bi rejo uravnali, da bi nam dajala primerno in gotovo korist.

In to je res mogoče, ker svinje se najbolj okoriščajo raznih hranilnih odpadkov pri hiši, v gospodarstvu in pri postranskih njegovih proizvodih; tudi se najbolj izplačuje za nje pridelovati repo, krompir, korenje.

Da pa bode vse to mogoče, in da bodemo največ koristi dobivali, treba izbrati našim vsakeršnim razmeram primerno in najboljše prasičje plemo. To mora biti naša prva skrb. Takšno plemo mora imeti naslednje lastnosti:

- 1.) Mora biti zdravo in trdno zoper vremenske nezgode,
- 2.) mora biti jako sposobno za udebeljenje,
- 3.) mora imeti fine kosti in nežno meso,
- 4.) mora hitro rasti, da kmalu doraste.

V to svrho hvalijo in priporočajo mnogo prasičjih plemen: angleških, ameriških, nemških, krvnih in mešancev. Toda marsikdo je uže za drage denarje omislil si takšnih inozemskih prasičev. Vendar srečnih uspehov ni imel z njimi ter je naposled vse opustil in zopet pripravil si trdnih prasičev našega domačega plemena, — a pohvaliti ga ne moremo.

Kakor drugod, treba je tudi tukaj vztrajnosti, da se inozemsko stvarce privadijo našim vremenskim razmeram. Treba je tudi opazno odbirati živali za plemo, kedar plemenimo čistokrvne živali ali mešance.

Učinki so zvečinoma izvrstni zastran ohranjenja starih in pridobljenja novih dobrih lastnosti. Iz takih učinkov se da sklepati, da je navedena plemena tudi pri nas priporočati proti temu, da se z njimi prav ravna.

V zgled nam služi angleško Berkshire-pleme, ki izvrstno prospeva, kadar je dovolj udomačeno, in več koristi, nego bi si kedaj bili misliti mogli. Zatorej smemo to prasičje plemo priporočati vsakemu kmetovalcu. (Glej podobo 20.)

Kedar smo si omislili dobro plemo, treba je tudi gleštati je in več storiti za nje, nego je sploh sedaj navada. Prasič je požrešna stvar, malo izbirčna zastran krmil in trdna zoper zunanje vremenske nezgode. Ker pa s to živalijo pri nas jako protinaravno postopajo, dobiva pri nas mnogovrstnih in dostikrat jako nevarnih bolezni.

Kakor vsaka druga žival, potrebuje tudi prasič svetlobe, zraka, vode. Sedanji, še bolj pa prejšnji svinjaki so tako postavljeni, kakor da bi vse to svinjam nalašč hoteli jemati ali jih vsaj odvaditi.

Dostikrat pogrešajo naše svinje celo leto potrebnega jim izprehajanja pod milim nebom. Svinja plemenjača tiči pogostoma vso zimo v temnem hlevu zaprta, da ne vhaja vanj nič svetlobe, nič čistega zraka.

Uboga žival je zakopana v debelo blato in hudo nesnago.

Navadno jej v tem času drugega ne polagajo, kakor medlo korenje, krompir in repo, kar nima apna v sebi, katerega vendar plemenjača najbolj potrebuje za narejanje kosti mladičem. Krmo kuhajo, s preobilo vodo pomešajo in dostikrat pregorko ali zelo vročo polagajo; snažne vode dobi žival malokedaj. Ako vendar kaj krepkejše hrane dodade, storijo to potratno; preveč lepe hrane zastonj potrošijo, ker ne pazijo na sestavo krmila, ne na to, koliko beljakovin ima v sebi. Prvo služi namreč pred vsem za pitanje, drugo za vzrejevanje praset.

Ako hočemo da nam svinja plemenjača vrže lepih mladičev, moramo ji, kadar je nosna polagati krmo, v kateri je apna in fosforove kisline, da se jej kosti ojačijo. Ker se na to nikakor ne pazi, marveč se zanemarja, zato vržejo plemenjače dostikrat zelo pohabljenih mladičev, ki so pristopni mnogovrstnim boleznim, zlasti imajo premehke kosti in trumoma pogibljejo. Prepozno pozvedavajo, kaj bi temu bilo krivo.

Bolje se godi svinjam, ki prosto zahajajo na pašo ali žir. Žro travo, zelišča, žir, namreč želod in bukovico, kače, žabe itd. v slast. Zatem pijejo vodo in se kalužajo z velikim razkošjem. Prospevajo dobro ter nič ne zbolevajo.

Prvo je torej, ako se hočemo srečno pečati s prasičjo rejo, da si priskrbimo najboljše svinjsko pleme. Zatem si treba priskrbeti svinjskih hlevov, kjer imajo svinje zmerom dosti svetlobe, zraka, toplote in vode. Dobro je, če imajo še pašnik, kamor se zganjajo, ali prostor, koder se morejo izprehajati, in blizu vodo, da se kopljejo, kar jim posebno ugaja.

Sedaj treba še pomisliti jako važno reč, namreč, da se prasiči prav krmijo.

Prasičjo rejo moramo torej v primerno soglasje spraviti s svojimi gospodarskimi razmerami. Ako storimo to, moremo od nje dobivati znatnih dohodkov, čeravno naše razmere niso povsem prasičji reji najugodnejše. Zlasti domače svinje slovijo daleč okoli, ker imajo fino meso in okusen špeh. Sedaj so naše domače pleme požlahtnili s tujimi, in zatorej se je tem več srečnega uspeha nadejati. Najdalje slovijo štajarske švinjske gnjati, katere draže plačujejo nego druge.

Skrbeti moramo, da nam dobička ne pobero mešetarji in večino dobička ne pospravijo v svoje žepe.

Da se ta reč na bolje obrne, zato se treba pred vsem potruditi, da je v roke vzamejo kmetijske družbe. Varovati imajo kmeta raznovrstne škode, to je tudi njih namen.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 38. Večkrat sem uže slišal o malinu na veter. Pri nas imamo zelo močan veter, ki bi nam lahko rabil za tak malin. Kako je s takim malinom, kedo jih dela in ali so dobri ali ne? (S. Sl. v Spitališču).

Odgovor: Po drugod imajo maline na veter, ali le onod, koder imajo malo tekoče vode, ki bi gonila maline. To so pa navadni malini na veter. Sedaj pa izdelujejo tudi umetne maline na veter, s katerimi se more tudi ob slabem vetru mleti. Gonilno kolo, katero je tako narejeno, da se suče samo od sebe vedno proti vetru, ima 1—4 konjske sile. Podrobnosti morete pozvedeti pri Ant. Kunz-u in Mährisch-Weisskirchen.

Vprašanje 39. Bodite tako dobri in narišite mi načrt statev, s katerimi se iz slame dela streha, ki ne zgori. Želel bi tudi natančnejšega popisa, kako se tkejo take plahte za streho. (J. K. v Starem trgu).

Odgovor: Izkušali bomo ustreči Vaši želji. Pisali smo g. pisatelju dotičnega članka, in kakor hitro nam bode poslal odgovor, hočemo ga precej priobčiti.

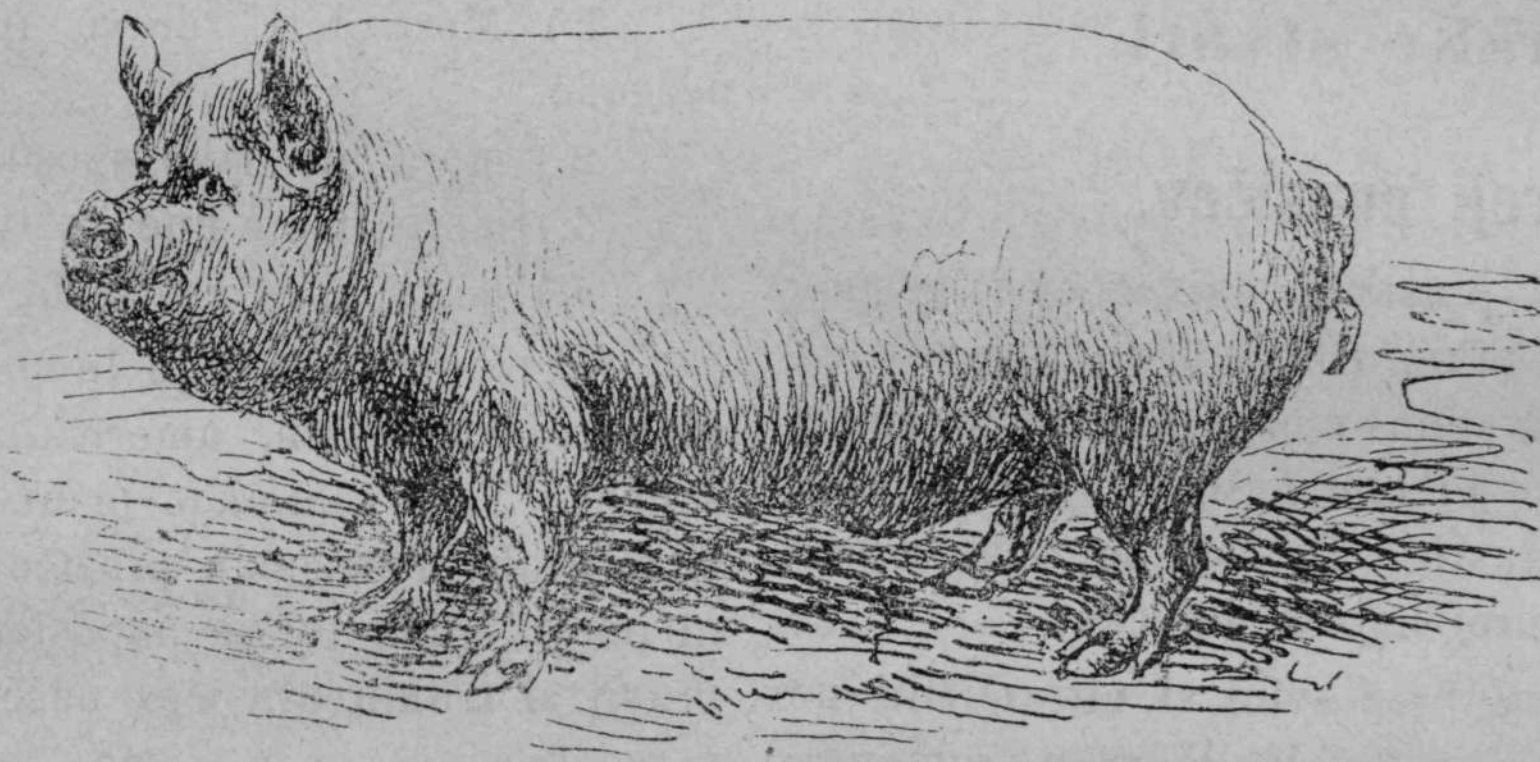
Vprašanje 40. Rad bi nekaj njiv dobro za-

gradil in sicer z živo mejo. Blagovolite mi naznaniti, kakošna živa meja je najboljša, kje bi dobil potrebnih sadik in po čem? (L. Š. na R.).

Odgovor: Najboljša rastlina ob vseh razmerah je beli trn ali glog. Sadike morete dobiti v c. kr. osrednji gozdarski drevesnici pod Rožnikom pri Ljubljani, ali pa če jih nimajo tam, pri Klenert & Geiger-ji v Gradci. Kolikor nam je znano, imajo v Gradci trnove rastline in sicer dvoletne po krajcarji.

Vprašanje 41. Imam kravo, katera se kmalu oteli. Nad dva meseca je uže minulo, o kar nič kaj ne more stopati na zadnjo desno nogo. Opazil sem, da ji parklji od spodaj gnijejo. Ostrgal sem uže več gnilega ali, bolje rečeno, trhlega parklja, kateri zoprno diši. Kaj naj počnem? (P. L. v V. pri Kostanjevici na Primorskem).

Odgovor: Vaši kravi se je vsled takega udarca parkelj vnel. Mogoče pa je tudi, da ima raka, ki se je naredil vsled nesnage, ako mora krava vedno stati na mokrem. Bodi si tako ali onako, skrbite za snago, glejte, da ima krava mir, in dajajte ji obeze, katere hlade. Dobro je postavljati nogo v posodo z mrzlo vodo. Kadar se pa iz parklja izceja uže gnojina, takrat je pa skrbeti, da se hitro odteka; zato ga je umivati z mlačno

Podoba 20.